

PM
3/05

Säkerhetsdatablad för arbetsplatsens behov

Myndighetssamverkan 2004 –

ett tillsynsprojekt om säkerhetsdatablad för avfettningsmedel

Kemikalieinspektionen

Arbetsmiljöverket

Räddningsverket

Säkerhetsdatablad för arbetsplatsens behov

Myndighetssamverkan 2004 –

ett tillsynsprojekt om säkerhetsdatablad för avfettningsmedel

Best.nr. 510 807
Sundbyberg i maj 2005
Utgivare: Kemikalieinspektionen©
Beställningsadress: tel: 08-50 59 33 35,
fax: 08-50 59 33 99,
e-post: kemi@cm.se

Förord

Den som släpper ut en kemisk produkt på marknaden är skyldig att utreda produkten och informera om egenskaper av betydelse från hälso- och miljösynpunkt. Säkerhetsdatabladet ska ge så klar och tydlig information att användaren kan avgöra vilka nödvändiga åtgärder som behöver vidtas för att skydda hälsa och miljö.

Arbetsmiljöverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket bedrivs tillsammans med Räddningsverket (tidigare Sprängämnesinspektionen) sedan 1999 ett arbete som syftar till att få mer användbara säkerhetsdatablad. Som ett led i detta arbete har detta andra gemensamma tillsynsprojekt genomförts.

Projektledare vid Arbetsmiljöverket har varit Marie Cardfelt. Inspektioner hos användarföretag har genomförts av arbetsmiljöinspektörer från tre distrikt, Anna Billgren (Stockholm), Marianne Rydin (Växjö) och Ulla Sernelius (Linköping).

Projektledare vid Kemikalieinspektionen har varit Anna Klepczynska. Vid inspektionerna av kemikalieleverantörer har ytterligare sju inspektörer deltagit: Anna Elzvik, Cecilia Westöö, Christina Larsson, Karin Alkell, Karin Rumar, Magnus Carnwall, Susanna N Risberg. Under projektets första del deltog även Barbro Sillrén samt Margareta Daho.

Projektledare vid Räddningsverket har varit Christer Strömgren (Karlstad). Åke Persson (Stockholm) har deltagit för att besvara tekniska frågor.

Stockholm april 2005-05-10

Barbro Köhler Krantz
Avdelningschef för
Central tillsyn
Arbetsmiljöverket

Ingela Andersson
Avdelningschef för
Riskbegränsning
Kemikalieinspektionen

Christer Strömgren
Verksamhetssamordnare
Tillsynsavdelningen
Räddningsverket

Innehållsförteckning

<i>Förord</i>	2
<i>Innehållsförteckning</i>	3
<i>Sammanfattning</i>	4
<i>Bakgrund till projektet</i>	4
<i>Syfte</i>	6
<i>Projektplanering</i>	6
Val av produktgrupp – medlens egenskaper	6
Val av användarföretag	7
Val av leverantörsföretag	7
Granskning av säkerhetsdatablad	8
<i>Genomförande</i>	8
Arbetsgruppsmöten	8
Arbetsmiljöverkets inspektioner av användare	9
Kemikalieinspektionens inspektioner av leverantörer	9
<i>Resultat</i>	11
Resultat från användarinspektioner	11
Resultat från leverantörsinspektioner	12
Checklista för granskning av säkerhetsdatablad	13
<i>Diskussion och slutsatser</i>	16
Säkerhetsdatabladens komplexitet	16
Arbetsgivares respektive kemikalieleverantörers skyldigheter	16
Samarbete	17
Framtid	17
<i>Bilaga 1. Arbetsmiljöverkets checklista för inspektion av avfettningsanläggningar</i>	18
<i>Bilaga 2. Kemikalieinspektionens checklista/statistikfrågor för inspektion av leverantörer av avfettningsmedel</i>	22

Sammanfattning

Vilken information behöver användaren av kemiska produkter? Med den frågan och med erfarenhet från ett tidigare samarbetsprojekt som utgångspunkt har ett tillsynsprojekt genomförts i samverkan mellan Arbetsmiljöverket, Kemikalieinspektionen och Räddningsverket. I projektet inspekterades användning av och leverantörsinformation för avfettningsmedel.

Samverkansprojektet har visat att det finns stora möjligheter att förbättra säkerhetsdatablad och därigenom öka möjligheterna för den yrkesmässige användaren att göra sitt produktval och planera sin kemikaliehantering på ett säkert sätt. Säkerhetsdatablad saknar ofta uppgifter som användarna behöver för att bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga för en säker hantering. För att inse vilka uppgifter som behövs måste den som skriver säkerhetsdatablad sätta sig in i användarens situation i mycket högre grad än vad som är vanligt idag.

I projektet har arbetsmiljön vid 21 företag med industriell avfettning inspekterats samt 30 leverantörer av avfettningsmedel.

Resultaten från inspektionerna visar att brister finns både hos företagen som ska lämna information och hos dem som ska använda informationen i sitt skyddsarbete. 29 av 30 leverantörsföretag förelades att redovisa förbättringsåtgärder och 17 av 21 användarföretag fick krav på arbetsmiljöåtgärder.

Genom projektet har Kemikalieinspektionens granskning av säkerhetsdatablad kommit att omfatta fler avsnitt, framför allt de som rör arbetsmiljö-, brand- och explosion. Målet för projektet var att granska säkerhetsdatablad ur användarnas perspektiv.

Genom att först gemensamt inspektera arbetsmiljön vid användningen, och få en bild av vilken information som en användare behöver, skapades förutsättningar för att granska säkerhetsdatablad ur användarperspektiv. Inspektörer från Arbetsmiljöverket, Kemikalieinspektionen och Räddningsverket utvecklade därefter en checklista för granskning av säkerhetsdatablad för avfettningsmedel.

Projektet har visat att det är nödvändigt att utveckla myndigheternas samverkan vid tillsyn av säkerhetsdatablad eftersom myndigheternas inspektörer kan bidra med olika kompetenser.

Bakgrund till projektet

Kraven på användare och leverantörer

Kraven på en arbetsgivare är stora. De ansvarar för att medarbetarnas arbetsmiljö är säker. Självklart vill man vidta de skyddsåtgärder som behövs. Men hur vet man vilka som är nödvändiga? Inte vill man tvinga personalen att gå med andningsskydd eller kosta på dyra installationer i onödan.

Lagstiftningen säger att den som släpper ut en kemisk produkt på marknaden¹ i säkerhetsdatabladet ska lämna sådan information som tillsammans med arbetsgivarens uppgifter om den egna hanteringen gör det möjligt för det kemikalieanvändande företaget att riskbedöma och planera sin hantering. Alla uppgifter som har betydelse för att förebygga skador ska lämnas. Informationen ska vara till hjälp när arbetsgivaren utformar lämpliga arbetsmetoder och beslutar om skyddsåtgärder. Användarkretsens särskilda behov ska beaktas.

Teoretiskt sett borde det inte vara så svårt för arbetsgivaren vid användarföretaget att bedöma riskerna och besluta om skyddsåtgärder men i praktiken finns det många frågetecken.

Dagens säkerhetsdatablad

Informationen i säkerhetsdatabladerna är ofta inte så tydlig och specifik att användaren lätt kan dra slutsatser om vilka åtgärder som är nödvändiga i den egna användningen. Exempelvis används ofta standardfraser oberoende på kemikaliernas farlighet. Detta är ofta orsaken till att säkerhetsdatabladerna inte används och att riskbedömning och planering av arbetsplatser inte görs systematiskt och faktabaserat.

Under 2001 genomförde Arbetsmiljöverket och Kemikalieinspektionen ett tillsynsprojekt, *Isocyanat 2001*², där användning av och leverantörsinformation för isocyanathaltiga produkter kontrollerades. Projektet visade att även säkerhetsdatablad, som bedömts som goda vid en granskning, inte nödvändigtvis lämnar sådana konkreta upplysningar som en användare behöver för att planera sin hantering.

Arbetsmiljöverkets inspektion av kemikalieanvändare

Arbetsmiljöverkets inspektioner av arbetsplatser har visat att efterlevnaden av lagstiftningen om kemiska arbetsmiljörisker har stora brister, särskilt i de delar som innebär att man ska bedöma riskerna och planera arbetet utifrån informationen om de kemiska produkter man hanterar. Därför är det angeläget att stötta arbetsgivarna i detta och tydliggöra vilken information som behövs. Genom samarbete med Kemikalieinspektionen påverkar man leverantörernas information i säkerhetsdatabladerna att bli tydligare.

Kemikalieinspektionens inspektion av kemikalieleverantörer

Tillsynen av kemikalieleverantörernas produktinformation i form av säkerhetsdatablad görs huvudsakligen av Kemikalieinspektionen. Räddningsverket står för de delar som avser brandfarliga, reaktiva och explosiva egenskaper.

Den tillsyn av säkerhetsdatabladet som gjorts tidigare har dock inte granskat att all information som användaren behöver finns med. För att bedöma detta krävs kunskap om produktens användning och om vilka skyddsåtgärder som är praktiskt genomförbara och rimliga. Denna kunskap finns till stor del hos Arbetsmiljöverket och projektet visar att insatser behöver göras i samverkan mellan myndigheterna.

¹ Enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1998:8, senast ändrade genom KIFS 2005:1) om kemiska produkter och biotekniska organismer ska säkerhetsdatablad lämnas av den som är ansvarig för att en kemiska produkt släpps ut på marknaden vare sig det är en tillverkare, importör eller distributör. Enligt förordningen (1998:941) om kemiska produkter och biotekniska organismer definieras också den som i eget namn förpackar, packar om eller ändrar namn på kemisk produkt utan att ha fört in till Sverige, tillverkat eller framställt produkten som tillverkare.

² Rapporten finns att hitta i Arbetsmiljöverkets rapportserie: Rapport 2002:8 "Isocyanat 2001 – ett gemensamt tillsynsprojekt."

Syfte

Projektet syfte var att granskningen av säkerhetsdatablad i högre grad ska bidra till att säkerhetsdatablad ger användarna den information som behövs för att ordna en säker hantering.

För att renodla frågeställningar valdes en produkttyp med ett specifikt användningsområde, nämligen avfettningsmedel för industriellt bruk. Inspektioner genomfördes både hos användare och leverantörer i samarbete mellan myndigheterna.

Ett mål med projektet var att belysa orsakerna till att säkerhetsdatablad har så dåligt rykte hos dem som använder säkerhetsdatablad samt att undersöka hur ”tillsynsbara” reglerna om säkerhetsdatablad är. Ytterligare ett syfte var att ge mer underlag för fortsatta diskussioner om organisation av tillsynsmyndigheter och om nödvändig kompetens hos tillsynspersonal.

Detta har i projektet gjorts genom att:

- Ta fram en modell för mer heltäckande granskning av säkerhetsdatablad för produkter som används vid industriell avfettning.
- Prova en metod för att granska säkerhetsdatablad utifrån vilken information som behövs för användarens riskbedömning och planering.
- Ge inspektörerna ökad kännedom om de deltagande myndigheters tillsynsmetodik och lagstiftning.

Projektplanering

Val av produktgrupp – medlens egenskaper

Användarna av produkter som har ett specifikt användningsområde, alltså t.ex. lim, färg, avfettningsmedel eller klotterborttagningsmedel har ofta behov av konkret vägledning vid planering av arbetet. Därför ansågs en produktgrupp med specifik användning vara lämpligast för projektet. Genom att sätta oss in i användningen av produkter av denna kategori avsåg vi att få fram vilken information om produkten som användaren behöver för sin riskbedömning och planering.

Produktgruppen behövde vara tillräckligt stor (mer än 200 produkter och 10 000 kilo ton i användning) för att passa i projektet. Produkterna behövde också medföra risker som kan kräva skyddsåtgärder.

Utifrån Kemikalieinspektionens statistik över olika ämnesgrupper föll valet på avfettningsmedel för industriellt bruk. År 2001 anmäldes sammanlagt 1 154 avfettningsmedel till Kemikalieinspektionens produktregister. Sammanlagt tillverkades och fördes in i Sverige 25 962 ton.

Den industriella avfettningen görs huvudsakligen för att rengöra metallytor från partiklar, fett och organiska ämnen. Avfettningsmedlen kan delas in i tre huvudtyper:

- **Vattenbaserad avfettning**, t.ex. alkalisk som baseras på natriumhydroxid eller kaliumhydroxid. Alkaliska avfettningsmedel klassificeras som frätande eller irriterande.
- **Petroleumbaserad kallavfettning**. Ofta klassificeras dessa avfettningsmedel som hälsoskadliga eller irriterande.

- **Ångavfettning med klorerade lösningsmedel.** Användning av trikloretylen (tri) och diklormetan är förbjuden, men man kan få dispens. Tetrakloretylen (per) är tillåtet för yrkesmässig användning. Medlen klassificeras som giftiga eller hälsoskadliga och kan medföra risk för cancer.

Lösningsmedel, t.ex. aceton och etanol, används också som avfettningsmedel.

Val av användarföretag

21 arbetsplatser som använder avfettningsmedel valdes ut för Arbetsmiljöverkets inspektioner med hjälp av den kännedom som inspektionsdistriktet hade. Företrädesvis besöktes företag inom metallvaruindustrin. Arbetsställena hade mellan två och 4 100 anställda, med medianvärdet 26 anställda.

Avfettningssmetoder

Totalt använde de 21 arbetsplatserna cirka 60 olika avfettningsmedel.

- 14 använde vattenbaserad avfettning, oftast alkalisk men även neutral eller sur. Anläggningarna var ofta automatiserade och gick kontinuerligt.
- 8 använde trikloretylen och ett perkloretylen. Några anläggningar var lite större, men de flesta var små och användes inte kontinuerligt.
- 3 använde petroleumbaserat avfettningsmedel i små utrustningar som inte gick kontinuerligt.
- 3 använde etanol eller aceton, vid behov i liten omfattning.

Val av leverantörsföretag

Trettio leverantörer av avfettningsmedel valdes ut för Kemikalieinspektionens inspektioner. Sexton av dessa initierades utifrån Arbetsmiljöverkets inspektioner, medan resterande företag plockades ut från Kemikalieinspektionens produktregister. En tredjedel av företagen var sådana som både för in kemikalier till Sverige och tillverkar kemikalier själva. En tredjedel var enbart tillverkare och en tredjedel sådana som bara för in kemikalier till Sverige. Företagen var vitt spridda i landet, men en stor andel fanns i trakterna kring Stockholm, Norrköping och Göteborg.

Granskning av säkerhetsdatablad

Säkerhetsdatablad för kemiska produkter ska innehålla 16 avsnitt³, ge kortfattad och tydlig information för den yrkesmässige användaren. Tillsynen i projektet omfattade avsnitten 1– 5, 7–12 samt 15–16 i säkerhetsdatabladerna. Vissa inspektörer granskade även avsnitt 6.

Nedanstående avsnitt i säkerhetsdatabladerna är särskilt väsentliga för att bedöma kemiska arbetsmiljörisker och planera användningen. Vi ansåg därför att det är viktigt att utveckla tillsynen med avseende på dessa avsnitt och samtidigt vidga Kemikalieinspektörens kunskap om arbetsmiljö-, brand- och explosionsfrågor.

3. Farliga egenskaper
4. Första hjälpen
5. Brandbekämpningsåtgärder
7. Hantering och lagring
8. Begränsning av exponeringen/personligt skydd

Avsnitten 6, *Åtgärder vid oavsiktliga utsläpp*, och 13, *Avfallshantering*, granskades inte fullständigt beroende på att experter på områdena, från Naturvårdverket, inte kunde medverka i projektet. Avsnittet 14, *Transportinformation*, ansågs vara alltför omfattande och granskades inte alls.

Genomförande

Arbetsgruppsmöten

Under projektets gång hölls fyra gemensamma möten med alla projektdeltagare. Vid första mötet gick vi igenom avfettningsmedlens användning, innehåll och farliga egenskaper och förberedde vårens arbetsmiljöinspektioner.

Efter att användningen inspekterats arbetade vi fram en gemensam checklista med krav som bör ställas på kemikalieleverantörernas information om avfettningsmedel. Checklistan avgränsade projektets ambitionsnivå gällande arbetsmiljö-, brand- och explosionsfrågor. Även klassificering och märkning granskades. Vid sista mötet utvärderades projektet och de mål som satts upp.

³ Enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1998:8, senast ändrade genom KIFS 2005:1) om kemiska produkter och biotekniska organismer ska säkerhetsdatablad innehålla följande rubriker:

1. Namnet på ämnet/preparatet och bolaget/företaget
2. Sammansättning/uppgifter om beståndsdelar
3. Farliga egenskaper
4. Första hjälpen
5. Brandbekämpningsåtgärder
6. Åtgärder vid oavsiktliga utsläpp
7. Hantering och lagring
8. Begränsning av exponeringen/personligt skydd
9. Fysikaliska och kemiska egenskaper
10. Stabilitet och reaktivitet
11. Toxikologisk information
12. Ekologisk information
13. Avfallshantering
14. Transportinformation
15. Gällande föreskrifter
16. Annan information

I samband med mötena gav vi varandra grundläggande utbildning i de regelverk som berör respektive myndighet i samband med inspektioner. Detta fördjupade förståelsen för respektive myndighets förutsättningar i myndighetsutövningen.

Arbetsmiljöverkets inspektioner av användare

Under våren genomförde Arbetsmiljöverket de 21 inspektionerna hos användare av avfettningsmedel med inspektörer från Kemikalieinspektionen som medföljare. Genom att närvara vid arbetsmiljöinspektionerna skapade kemikalieinspektörerna sig en bild av avfettningsmedlens användning vilket gav bättre insikt i vilken information som användaren av säkerhetsdatabladen behöver.

Inspektionerna avgränsades till att enbart omfatta användningen av avfettningsmedel, vilket inkluderade mottagning av kemikalierna, tillblandning, avfettning av gods, åtgärder vid spill eller stänk och tömning av baden. Den checklista som användes kan ses i bilaga 1.

De medföljande inspektörerna från Kemikalieinspektionen noterade leverantörsuppgifter för de avfettningsmedel som användes, information om produktens senaste inköpsdatum samt uppenbara brister i säkerhetsdatabladen och märkningen. Även frågor om användarnas informationsbehov och om arbetsplatsen fick säkerhetsdatabladen senast vid första leverans, noterades.

Avfettning i en mindre anläggning. Här används trikloretylen (tri) som avfettningsmedel.

Kemikalieinspektionens inspektioner av leverantörer

Under hösten genomförde Kemikalieinspektionen inspektioner av trettio leverantörer av avfettningsmedel, vilket omfattade 214 avfettningsmedel. 17 företag inspekterades på plats och resten brevledes. De flesta inspektionerna genomfördes i november och december 2004.

Vid de första inspektionerna hos leverantörer närvarade arbetsmiljöinspektörer. Detta gav möjlighet att mer beskrivande ge bakgrund till de krav som ställdes på förbättringar av innehållet av säkerhetsdatablad, särskilt i avsnitt 7, *Hantering och lagring*, samt avsnitt 8, *Begränsning av exponeringen/ personligt skydd*.

Eftersom vi före besöket hade begärt in säkerhetsdatablad kunde inspektörerna från båda myndigheterna i förväg diskutera säkerhetsdatablad tillsammans. Vid besöket kunde vi därmed lägga mer tid på diskussion och ge motiv för våra krav.

Den checklista som togs fram avgjorde ambitionsnivån för granskningen. Förutom frågor om företagets verksamhet, förutsättningar för kemikaliekontroll, rutiner för säkerhetsdatablad mm behandlade checklistan avsnitten 1–5, 7–12 samt 15–16 i säkerhetsdatablad. Den användes också som underlag för statistik från projektet. Checklistan utvecklades under inspektionernas gång. Läs mer om checklistan i resultatavsnittet. Den slutliga checklistan kan ses i bilaga 2.

Resultat

Resultat från användarinspektioner

Inspektionsmeddelanden

Krav på förbättringar ställdes vid 17 av arbetsplatserna, sammanlagt 53 kravpunkter.

Krav ställdes på så väl stora som små arbetsplatser. Kraven rörde:

- 17 krav på dokumenterad riskbedömning ⁴
- 8 krav rörande ögonspolningsutrustning ⁵
- 8 krav på skriftliga instruktioner ⁶
- 5 krav på märkning av tri-apparater ⁷
- 4 krav rörande personlig skyddsutrustning ⁸
- 4 krav på att ta fram aktuella säkerhetsdatablad ⁹
- 2 krav rörande ventilationen ¹⁰
- 1 krav på förhindrande av spridning av ångor från trikloretylen ¹¹
- 1 krav om åtgärdande av ojämnt golv med snubbelrisk ¹²
- 1 krav på rutiner för första hjälp ¹³
- 1 krav på lock som riskbegränsning ¹⁴
- 1 krav på åtgärder mot olämplig samförvaring ¹⁵

Användarnas kommentarer om säkerhetsdatablad

Vid inspektionsbesöken frågade vi vad företagen ansåg om leverantörernas säkerhetsdatablad. Sju av företagen hade en allmänt positiv syn, utan särskilda kommentarer. Två var positiva, men med vissa anmärkningar. Två ansåg inte att de hade någon nytta av säkerhetsdatablad. Tio var kritiska. De kritiska synpunkterna är sammanställda nedan.

Kritiska kommentarer:

- Riskerna överdrivs (fem kommentarer)
- Informationen är likartad, trots skillnader i farlighet (fem kommentarer)
- Inte tillräckligt detaljerad och nyanserad information för att möjliggöra riskbedömning (tre kommentarer)
- Faktauppgifter saknas, t.ex. tid för ögonspolning, handskmaterial, filtertyp i andningsskydd, pH, temperatur för sönderdelning, EWC-kod m.fl. (fem kommentarer)
- Tillvägagångssätt för spill och destruktion av avfall saknas (tre kommentarer)

⁴ Enligt 4-6 §§ i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:4, om kemiska arbetsmiljörisker.

⁵ Enligt 9 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 1999:7, om första hjälpen och krisstöd.

⁶ Enligt 11 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:4, om kemiska arbetsmiljörisker.

⁷ Enligt 40 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:4, om kemiska arbetsmiljörisker.

⁸ Enligt 4, 5, 6, 11, 12 §§ i Arbetsmiljöverkets föreskrifter, AFS 2001:3, om användning av personlig skyddsutrustning.

⁹ Enligt 39 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:4, om kemiska arbetsmiljörisker.

¹⁰ Enligt 19 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:42, om arbetsplatsens utformning.

¹¹ Enligt 4 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:3, om hygieniska gränsvärden och åtgärder mot luftföroreningar.

¹² Enligt 42 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:42, om arbetsplatsens utformning.

¹³ Enligt 4, 5 §§ i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 1999:7, om första hjälpen och krisstöd.

¹⁴ Enligt 10 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:4, om kemiska arbetsmiljörisker.

¹⁵ Enligt 19 § i Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter, AFS 2000:4, om kemiska arbetsmiljörisker.

- För svåra termer används (två kommentarer)
- Får bättre information genom direktkontakt med leverantören (tre kommentarer)

Användarföretag kommenterade ofta att säkerhetsdatablad inte används i tillräcklig utsträckning eftersom de anses vara alltför standardiserade, för svåra att förstå och innehålla överdriven information om skyddsåtgärder.

Man påpekade också att det ofta fanns motsägelsefull information bl.a. om avfallshantering. Till exempel var det svårt för användaren att avgöra huruvida en oklassificerad produkt kunde betraktas som ofarlig när man samtidigt i avsnitt 13, *Avfallshantering*, ger information om att produkten inte ska släppas ut i avloppet eller att man ska ta kontakt med kommun för information om åtgärder.

Resultat från leverantörsinspektioner

Inspektörerna har uppskattat att avfettningemedelsbranschen är en bransch där informationen i säkerhetsdatablad är av jämförelsevis hög kvalitet. En diskussion om förbättringar av innehållet i säkerhetsdatablad utifrån användarperspektiv har därför varit en naturlig utveckling.

När Kemikalieinspektionen nu granskade ytterligare avsnitt än tidigare i säkerhetsdatablad, medförde det att så många som 29 av 30 företag förelades att redovisa förbättringsåtgärder. Detta kan jämföras att cirka 50 procent brukar få föreläggande.

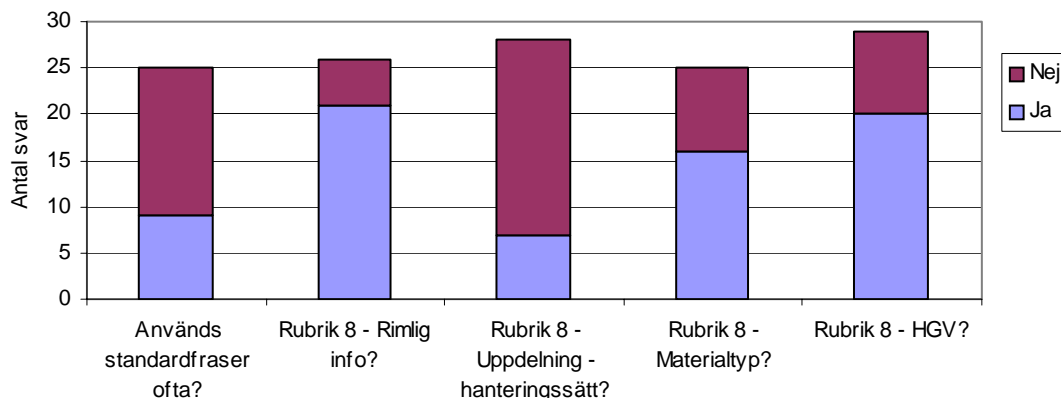
Fyra procent, dvs. åtta av granskade 214 produkter, var fel klassificerade. Två företag som inte gjort produktanmälan till Kemikalieinspektionens produktregister har polisanmälts och även fått beslut om miljöstraffavgift. Det ena hade inte heller tillstånd för överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter.

Nedan redovisas en sammanställning av resultaten från tillsynen av leverantörerna (figur 1 och 2). Uppgifterna grundas på inspektörernas uppskattning av samtliga leverantörens produkter. De fall där kvalitén på säkerhetsdatablad från samma leverantör skiljer sig åt plockades bort. Dessa företag ingår därför inte i statistiken.

Nio av 25 företag använde sig av standardfraser i många av sina säkerhetsdatablad, trots att klassificeringen och farligheten hos produkterna skilde sig åt. Det gjorde att informationen om produkterna inte var relevant i förhållande till farligheten (se figur 1).

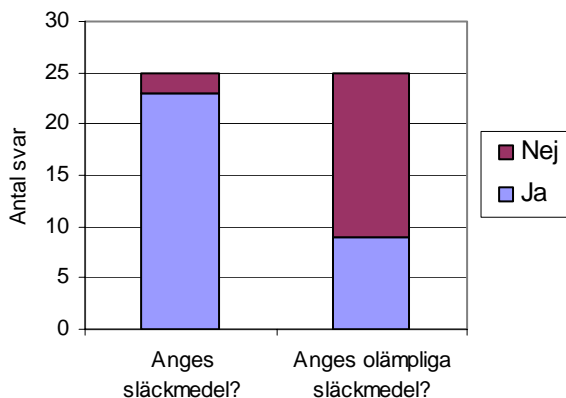
I avsnitt 8, *Begränsning av exponering/personligt skydd*, var det nio av 25 företag som inte angav vilket handskmaterial och vilken typ av andningsfilter som skyddar mot produkten eller vilken typ av personlig skyddsutrustning som rekommenderas. I projektet hade vi som ett mål att kräva att företag ska specificera **när** personlig skyddsutrustning ska användas. Det visade sig att i 21 av 28 fall fanns det ingen sådan specifikation (se figur 1).

Statistiken var dock bättre när det gäller hygieniska gränsvärden. I 20 av 29 fall fanns hygieniska gränsvärden angivna (se figur 1).

Figur 1.
Översikt av informationskvalité i säkerhetsdatablad med avseende på arbetsmiljöfrågor

I avsnitt 5, *Brandbekämpningsåtgärder*, hade 23 av 25 leverantörer angett rekommendation om vilket släckmedel som ska användas för produkten (figur 2).

Figur 2.
Översikt av informationskvalitén i säkerhetsdatablad med avseende på brand- och explosionsfrågor

Brev som inspektionsmetod

Förelägganden per brev har i vissa fall inneburit försämringar, vilket ledde till att företagen fick nya förtydligade krav på förbättringar. Bäst kvalitet på förbättringarna av säkerhetsdatablad fick vi vid förelägganden som gjordes vid inspektion av företaget på plats. Särskilt har det märks i avsnitt 3, *Farliga egenskaper*, med symptombeskrivningar och avsnitt 7, *Hantering och lagring*, där specifikation om vilka riskmoment som finns med produkten behövde förklaras mer ingående. När förbättringarna inte var tillräckliga fick företagen nya förelägganden eller anmärkningar innan inspektionerna avslutades.

Checklista för granskning av säkerhetsdatablad

För att granskning av säkerhetsdatablad skulle bli enkel och effektiv tog deltagarna i projektet fram en checklista som användes vid inspektioner hos leverantörer av avfettningsmedel. Checklistan omarbetades under projektets gång. Den slutliga versionen finns med som bilaga 2. Vid granskningen av nedanstående avsnitt i säkerhetsdatablad för avfettningsmedel beaktade inspektörerna särskilt följande:

Avsnitt 3. Farliga egenskaper

Detta avsnitt sammanfattar produktens farlighet och är väsentligt för att bedöma risken på arbetsplatsen. För att man ska förstå produktens farlighet är det viktigt att inte bara ange produktens klassificering utan även t.ex. symtombeskrivningar. Exempel på viktiga symptom för en alkalisk och frätande produkt är att den kan orsaka sveda med djupa, svåråtkta sår. Dessutom kan damm, dimma och stänk i ögonen ge sveda och kraftigt tårflöde. Vid stänk finns det stor risk för bestående skador på synen och till och med blindhet.

Farliga effekter som bara finns i vissa relevanta situationer bör också beskrivas, t.ex. vid uppvärmning eller sprutning.

I princip ska alla åtgärder som rekommenderas under andra avsnitt svara mot en farlig egenskap eller effekt som beskrivs i avsnitt 3. Det står ofta endast riskfraser här, trots att det finns andra risker att beakta och symptom att vara uppmärksam på.

Avsnitt 4. Första hjälpen

Information om att ögonsköljtid ska vara relevant och avspegla produktens farlighet. Om stänk inte är skadliga ska normalt inte ögonsköljning rekommenderas. Att schablonmässigt rekommendera en lång sköljtid för alla produkter oavsett om de medför ögonskada eller inte är en av de faktorer som bidrar till att användarna/läsarna förlorar tilltron till säkerhetsdatablad. En tumregel är att irriterande produkter kräver fem minuters ögonspolning, medan frätande kräver minst 15 minuters spolning.

På en arbetsplats där det finns risk för stänk av ögonskadande ämnen ska en anordning för ögonspolning finnas i omedelbar närhet enligt AFS 1997:7¹⁶. Spolvätskan ska vara tempererad (20–30 °C) om minst 15 minuters ögonspolning krävs.

Ögonen ska alltid sköljas omedelbart. Användaren behöver också få information om läkare **därefter** ska kontaktas och om behov finns av fortsatt sköljning under transporten till sjukhus.

Avsnitt 5. Brandbekämpningsåtgärder

I det här avsnittet behöver information finnas om hur man bekämpar brand orsakad av produkten genom att släckmedel anges. Även släckmedel som inte ska användas av säkerhetsskäl ska anges. Vidare ska man ställa sig frågorna:

1. Uppkommer särskilda risker vid brand på grund av denna produkt t.ex. farliga förbränningsprodukter eller gaser? Dessa ska anges.
2. Krävs särskild skyddsutrustning för brandpersonal?

Avsnitt 6. Åtgärder vid oavsiktliga utsläpp

Här ska man avgöra om produkten är så brandfarlig eller så flyktig att åtgärder behövs för att hindra uppkomst av brand och för att skydda människor från exponering vid ett spill.

Det är också viktigt med rekommendation om saneringsmetoder, t.ex. absorptionsmaterial (sand, kiselgur, sågspån), neutralisationsmedel eller utspädning. I det här avsnittet kan även hänvisning göras till avsnitt 8, *Begränsning av exponeringen/personligt skydd*, eller 13, *Avfallshantering*.

Avsnitt 7. Hantering och lagring

Genom innehållet i det här avsnittet ska arbetsgivaren få hjälp att utforma en säker arbetsmiljö. Det gäller bl.a. val av utrustning, metod och lokal. Ibland är det svårt att säga om en uppgift i stället bör tas in under avsnitt 8, *Begränsning av exponeringen/personligt skydd*, där åtgärder som mer specifikt begränsar exponeringen ska stå.

¹⁶AFS 1999:7: Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om första hjälpen och krisstöd samt allmänna råd om tillämpningen av dessa.

För produkter med specifika användningsområden ska rekommendationerna vara anpassade till avsedd användning. Om exempelvis ett petroleumbaserat avfettningsmedel är avsett att användas i ett bad för neddoppning av detaljer behöver användaren veta om processventilation behövs för badet och om explosionsskyddad utrustning behövs. Ett annat exempel är torkning av detaljerna där avdunstningen av medlet kan kräva extra ventilation. Här är det återigen viktigt att informationen är i konsekvens med produktens farliga egenskaper. Att rekommendera överdrivna skyddsåtgärder kan vara lika illa som att bortse från riskerna. I projektet utgick vi från att följande frågor ska kunna besvaras:

1. Framgår det vilka risker som olika arbetsmoment kan innebära t.ex. risk för aerosolbildning vid sprutning eller ångbildning vid upphettning, och hur man kan undvika dessa?
2. Finns det förslag på lösningar/skyddsåtgärder för hur man ska undvika risker t.ex. tekniska åtgärder som mekanisk ventilation i form av punktutsug/processventilation eller användning av explosionsskyddad elutrustning?
3. Finns det särskilda krav eller regler som gäller för produkten t.ex. metoder eller utrustning som rekommenderas? Här kan det handla om att information om behov av ögonsusch med temperat vatten (20–30 °C) vid användning av frätande produkter.

Exempel på formulering som kan vara lämplig för en irriterande natriumhydroxidlösning är: Vid sprutning finns det risk för stänk och aerosolbildning. Använd processventilation/punktutsug och personlig skyddsutrustning enligt avsnitt 8, *Begränsning av exponeringen/personligt skydd*, samt se till att det finns tillgång till ögonspolning i direkt anslutning till hanteringsplatsen.

Avsnitt 8. Begränsning av exponeringen/personligt skydd

Avsnittet är klart relevant för arbetsgivaren och efterfrågas av användarna. Här ska, förutom gällande hygieniska gränsvärden som behöver övervakas, även andra förebyggande skyddsåtgärder anges som komplettering till informationen i avsnitt 7. En hjälp för arbetsgivarens riskbedömning är om situationer beskrivs där exponeringen kan överskrida gränsvärdet och arbetsgivaren därför behöver göra en exponeringsmätning.

Om personlig skyddsutrustning behövs ska det klart framgå vilka material och vilken typ av utrustning som rekommenderas. Det är viktigt att informationen återspeglar produktens farlighet samt att man anger vid vilka arbetsmoment eller situationer som skydd är nödvändigt. Följande frågor har inspektörerna ställt vid granskning av säkerhetsdatablad:

- Är rekommendationerna om personlig skyddsutrustning rimliga med tanke på produktens farlighet?
- Anges det vid vilka hanteringssätt eller situationer som respektive personlig skyddsutrustning behövs?
- Finns detaljerad information om vilken typ av skyddsutrustning som rekommenderas, t.ex. handskmaterial?

Diskussion och slutsatser

Säkerhetsdatabladens komplexitet

Reglerna har sitt ursprung i EG-direktivet om säkerhetsdatablad, 2001/58/EG¹⁷, och innehåller krav på information om det enskilda ämnets inneboende egenskaper liksom om egenskaperna för den blandade produkten. Säkerhetsdatablad ska också ange skyddsåtgärder vid användning. Detta kan utgöra en svårighet för kemiska produkter som har vitt skilda användningsområden. Säkerhetsdatablad ska vidare innehålla uppgifter om korrekt hantering av produkten i avfallsledet, samt uppgifter om transportbestämmelser.

För att ta fram ett säkerhetsdatablad behöver man därför ha kunskaper inom toxikologi, kemi, yrkeshygien, om hur produkten används och om vilka tekniska lösningar som finns för att minska riskerna. Man behöver också känna till lagstiftningen på de olika områdena som berörs. Detta ställer stora krav på såväl dem som skriver säkerhetsdatabladerna som på dem som ska bedriva tillsyn och har att granska kemiska produkter av alla slag.

Det finns tydliga regler om vilken information som ska anges i säkerhetsdatabladerna, men ändå uppfylls inte kraven. Projektet visar t.ex. att cirka 30 procent av leverantörerna inte specificerar vilken personlig skyddsutrustning som är lämplig vid hantering av deras kemikalier (se figur 1). Att sådana faktauppgifter ska finnas är klart utsagt i reglerna. Det är viktigt att uppgifterna finns, eftersom det inte är lätt för användaren av t.ex. kemiska produkter som består av blandningar att hitta uppgifterna på andra ställen.

När det gäller uppgifter om utformning av hanteringen, t.ex. ventilation, är det givetvis svårt att ge rekommendationer. Förhållandena på arbetsplatserna kan variera. Däremot kan man beskriva situationer som kräver en anpassad processventilation utifrån kunskap om hur flyktig produkten är och vilka situationer som kan bli aktuella. Leverantören behöver skaffa sig kännedom om storleksordningen på de exponeringsnivåer som uppnås när man använder en produkt på avsett sätt. Utifrån denna kunskap bör leverantören sedan kunna förutse situationer i vilka exponeringen behöver begränsas. Det kan vara situationer som när produkten värms eller vid arbete i trånga utrymmen. Om en farlig produkt är så flyktig att öppen hantering alltid ger för hög exponering, om inte mycket små mängder används, behövs en tydlig skrivning om detta.

Det är inte alltid självklart var en viss uppgift ska stå i säkerhetsdatabladet. Var t.ex. information om ögondusch, nöddusch och ventilation lämnas varierar mellan företagen; avsnitten 4, *Första hjälpen*, 7, *Hantering och lagring*, eller avsnitt 8, *Begränsning av exponeringen/personligt skydd*, är möjliga. Vi har i projektet godtagit att informationen finns överhuvudtaget, men avsnitt 7 är dock den mest lämpliga placeringen.

Arbetsgivares respektive kemikalieleverantörers skyldigheter

Arbetsgivaren är skyldig att skapa en så säker arbetsmiljö att skador förebyggs. Leverantören ska lämna den information som behövs för arbetsgivarens riskbedömning. Vid sin riskbedömning ska arbetsgivaren utgå från leverantörens uppgifter och förhållandena i verksamheten för att förutse de situationer där exponeringen kan bli för hög eller där det finns olycksrisk. Av de användarföretag som inspekterades i projektet hade 17 av 21 inte dokumenterat resultaten av sin riskbedömning.

Vilken information en arbetsgivare behöver är delvis beroende av kompetensen på arbetsplatsen. Med en god kompetens kan man avgöra åtgärdsbehovet utifrån vissa data om

¹⁷ EG-direktivet 2001/58/EG är implementerat i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1998.8) om kemiska produkter och biotekniska organismer, bilaga 10 till kapitel 4.

produkten. Det är dock inte lagstiftningens avsikt att alla ska kunna det. I stället ska man få tillräcklig hjälp av säkerhetsdatabladet för att kunna inse när skyddsåtgärder krävs.

Den arbetsgivare som använder produkten på ett sätt som leverantören inte behandlat i bladet har en skyldighet att på annat sätt skaffa de uppgifter som behövs för att bedöma riskerna. Väljer arbetsgivaren att kontakta leverantören ska han få hjälp där.

Kemikalieleverantörernas information är ett viktigt instrument för att föra ut kunskap om risker vid hanteringen på arbetsplatser. De som skriver säkerhetsdatabladet behöver förbättra sin kunskap om hur produkterna kan hanteras på ett säkert sätt. Det är viktigt att använda erfarenheter och kunskaper som finns t.ex. hos säljare och produktutvecklare som underlag för säkerhetsdatabladet. En erfarenhet är tyvärr att leverantörsföretag ofta inte använder sig av kompetensen inom det egna företaget för att ge råd om hur deras produkter hanteras säkert.

Samarbete

Genom att gemensamt utforma en checklista för leverantörsinspektioner har vi inom projektet kunnat enas om vad som är rimliga krav på information i respektive avsnitt. Det har dock inte varit självklara avgöranden och det har varit nödvändigt att hålla diskussionerna levande under projektets gång.

Projektet har visat vikten av samarbete mellan myndigheterna. Att Kemikalieinspektionen deltog vid Arbetsmiljöverkets inspektioner gav en bra inblick i hur hanteringen av avfettningsmedel kan gå till. Det gav också tillfälle till diskussion med användarna om deras informationsbehov. Leverantörerna av avfettningsmedel uppskattade Arbetsmiljöverkets närvaro vid Kemikalieinspektionens inspektioner eftersom man bättre förstod nyttan med exempelvis specifikare information under avsnitt 7, *Hantering och lagring*, och avsnitt 8, *Begränsning av exponeringen/personligt skydd*. Samtidigt fick Arbetsmiljöinspektörerna insyn i leverantörernas argument och problem, med t.ex. multinationella företags databaser som konstruerar säkerhetsdatablad för den svenska marknaden, vilket ofta gör det svårt för de svenska företagen att förändra innehållet i säkerhetsdatabladet.

Genom att delta i respektive myndigheters inspektioner och hålla gemensam utbildningar inom respektive myndighets tillsynsområde, har en gemensam grund påbörjats för att granska säkerhetsdatabladet i sin helhet.

Framtid

Samtliga inblandade myndigheter i projektet är positiva till fortsatt samarbete för att höja kvalitén på säkerhetsdatablad. Kemikalieinspektörerna kommer fortsättningsvis att utöka granskningen av säkerhetsdatablad i linje med vad som initierats via projektet. Ytterligare samarbetsprojekt kan öka kunskapen hos inspektörer och troligen påvisa fler oklarheter i reglerna. Fortfarande är också kunskapen otillräcklig för en granskning av avsnitt 13, *Avfallshantering*, i säkerhetsdatabladet. Det är därför viktigt att samverka med Naturvårdsverket i frågor om utsläpp och avfall, vilket det tyvärr inte fanns möjlighet till i det här projektet.

För att sprida erfarenheterna från projektets inspektioner där vi särskilt har beaktat användarnas behov finns det planer på att informera ytterligare om vad de olika avsnitten i säkerhetsdatabladet bör innehålla.

Bilaga 1.

Arbetsmiljöverkets checklista för inspektion av avfettningsanläggningar.

	Ja	Nej
Kännedom, riskbedömning och rutiner <i>(Denna del kan göras vid ett konferensbord, dvs.. innan vi går ut i verksamheten.)</i>		
Har ni säkerhetsdatablad för era avfettningskemikalier?	☐	☐
Har ni riskbedömt kemikaliehanteringen vid avfettningen enligt §§4-6 i AFS 2000:4 Kemiska arbetsmiljörisker:		
Vid normal hantering?	☐	☐
Vid driftsstörningar?	☐	☐
Är resultatet dokumenterat?	☐	☐
Har ni hämtat information från säkerhetsdatabladen vid riskbedömningen?	☐	☐

Kommentar:.....
.....
.....
.....

Vilka risker har ni bedömt att det behövs åtgärder emot? (= resultatet av riskbedömningen)
.....
.....
.....
.....

Vilka åtgärder har ni beslutat om? (ska också dokumenteras).....
.....
.....
.....
.....

För vilka riskfyllda arbetsmoment finns skriftliga hanterings- och skyddsinstruktioner?.....
.....
.....
.....

Vad anser arbetsgivaren och övriga, t.ex. skyddsombud, om informationen om risker och skyddsåtgärder i säkerhetsdatabladen?.....
.....
.....
.....

Hanteringen

(Denna del görs ute i verksamheten)

Vilka **arbetsmoment** utförs vid en normal avfettning och vilken skyddsutrustning används?

Använd bilagan. Följ arbetet från början till slut. Ta med arbetsmoment som mottagning, transporter, förvaring, spädning, och påfyllning av avfettningssvåtskan, avtappning, avfettning av föremål samt avfallshanteringen.

Vilka arbetsmoment utförs vid **driftsstörningar** och vilken skyddsutrustning används?

Använd bilagan, sida 2.

	Ja	Nej
Känner de anställda, som arbetar med avfettningen, till riskerna med avfettningsmedlet?	☐	☐

Kommentar om information, utbildning eller instruktioner:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Förekommer det att det blir större spill av avfettningsmedel?	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------

Finns det en rutin för att ta hand om spill?	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------

Hur ser rutinen ut?

.....

.....

.....

.....

Har ni haft hjälp av säkerhetsdatabladet när ni har beslutat om rutinen?	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------

Bedömning av behov av beredskapsåtgärder

Om AI bedömer att det behövs, finns det fast monterad ögondusch, som ger tempererat vatten och är kopplad till en skyddsblandare och/eller ögonspolflaskor ?	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------

Om AI bedömer att det behövs, finns det nöddusch som ger tempererat vatten och är kopplad till en skyddsblandare?	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------

Om AI bedömer att det behövs, finns det brandsläckare med rätt släckmedel i på de platser det behövs?	☐	☐
---	--------------------------	--------------------------

Ventilationsbedömning

Bedömer AI att ventilationen är tillräcklig och rätt utformad?	☐	☐
--	--------------------------	--------------------------

Beskrivning av ventilationen:

.....

.....

.....

Bilaga - Arbetsmoment vid avfettningen

Avdelning för avfettningen på företaget:

.....

Typ av avfettning:

.....

Namn på avfettningsmedlet:

.....

Arbetsmoment 1:

.....

.....

.....

.....

Arbetsmoment 2:

.....

.....

.....

.....

Arbetsmoment 3:

.....

.....

.....

.....

Arbetsmoment 4:

.....

.....

.....

.....

Arbetsmoment 5:

.....

.....

.....

.....

Vilken skyddsutrustning används?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vad bedömer vi saknas?

.....

.....

.....

.....

.....

Driftsstörningar vid avfettningen - Arbetsmoment.

Störningstyp 1:

Arbetsmoment 1:

.....

.....

.....

Arbetsmoment 2:

.....

.....

.....

Störningstyp 2:

Arbetsmoment 1:

.....

.....

.....

Arbetsmoment 2:

.....

.....

.....

Störningstyp 3:

Arbetsmoment 1:

.....

.....

Arbetsmoment 2:

.....

.....

.....

Vilken skyddsutrustning används under olika moment?

.....

.....

.....

.....

Vad bedömer vi saknas?

.....

.....

.....

.....

Bilaga 2.

Kemikalieinspektionens checklista/statistikfrågor för inspektion av leverantörer av avfettningsmedel.

Introduktion

Bakgrund till samverkansprojektet. Syfte, inspektionens upplägg.

Korta presentationer:

- KEMI
- Företaget

Datum	Företag
Inspektör	Kontaktperson

Företagets verksamhet

När startade företaget?	
Typ av företag?	☐ Tillverkare ☐ Importör
Hur många anställda har företaget i Sverige?	
Hur stor är företagets årsomsättning?	
Vilka typer av kemiska produkter tillverkas, importerar eller exporteras?	
Era leverantörer, från vilka länder?	
Vilka är kunderna?	
Företagets förutsättningar för kemikaliekontroll t.ex. Organisation - miljöansvarig på företaget?	
Certifiering? Vilken?	☐ Nej ☐ Ja : Vilken?
Övrigt?	

Produktregistret

Hur många produkter? Stämmer det med produktregistret?	
Är samtliga produkter i utdraget accepterade? Om inte, ha med i föreläggandet en hänvisning till blanketten om komplettering eller prod.reg.	
Stämmer utdragets uppgifter om sammansättning/klassificering med SDB/märkningen? Om inte, ha med i föreläggandet en hänvisning till blanketten om komplettering eller prod.reg.	

Kontroll (standard)

Säljs kemiska produkter till konsumenter? Om – finns barnskydd och taktil?	
”Gift”tillstånd (om det krävs) Kolla om anteckningsskyldighet fungerar	
Tri dispens (om överlåtelse, saluföring användning sker – 5,6§§ 1999:944 samt 9 kap. 6,7§§ 1998:8) Info till företagen: Vi förutsätter att villkoren följs	
Klassificering och märkning - Vem gör? Kunskapskällor?	
Anlitar företaget konsult?	

SDB

Rutiner för SDB-distribution Fungerar tillfredställande?	
Fungerar rutiner för utskick av uppdaterade säkerhetsdatablad? 12 månadersregeln	
Hur många SDB har granskats?	☐ Antal
Konsekvent SDB? Verkar beskrivning av faror och skyddsåtgärder rimliga och konsekvent beskrivna genom hela säkerhetsdatabladet?	☐ Ja ☐ Nej
Används standardfraser ofta?	☐ Ja ☐ Nej
Finns datering av SDB på första sidan?	

SDB- AVSNITT

Avsnitt 1. Namnet på ämnet/preparatet och bolaget/företaget Finns användningsområde/funktion?	
Avsnitt 2. Sammansättning/uppgifter om beståndsdelar Ämnesuppgifter, koncentration och ämnesklassificering mm. Lydelse av farokoder och riskfraser (eventuellt se förkortningar under avsnitt 16)?	
Avsnitt 3. Farliga egenskaper Nyanserad fyllig information om farligheten; klassificering, symptom och risker som uppstår vid viss hantering, t.ex. dammbildning, brandrisk vid uppvärmning eller särskilda risker vid sprutning. Kan ta delar från avsnitten 11 och 12 Risk för brand vid upphettning? Jämför med avsnitt 9 angående flampunkt.	
Avsnitt 4. Första hjälpen Ögonspolningstid, hänvisning till AFS 1999:7 "Första hjälpen och krisstöd." som rekommenderar: Xi = 5 minuters spolning C = 15 minuters spolning, ange att tempererat vatten behövs. Ej klassade = ange ev. att vid sveda kan man behöva skölja med vatten.	
Avsnitt 5. Brandbekämpningsåtgärder – Anges släckmedel? Generellt: Vattenlösliga produkter kan släckas med vatten, medan petroleum (oljor) kräver skum/pulver. – Finns info om släckmedel som inte ska användas? – Finns särskild skyddsutrustning för brandpersonal (kan behövas om ämnet utvecklar giftig gas vid förbränning.)	☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja ☐ Nej ☐ Ja ☐ Nej
Avsnitt 6. Åtgärder vid oavsiktliga utsläpp Finns rekommendation om saneringsmetoder? T.ex. absorptionsmaterial (sand, kiselgur, sågspån), reduktionsmedel "neutralisera med..." och utspädningsmedel. Hänvisning kan göras till avsnitt 8 eller 13.	
Avsnitt 7. Hantering och lagring Framgår det vilka risker som olika situationer kan innebära t.ex. risk för aerosolbildning vid sprutning eller ångor vid upphettning, och hur man kan undvika dessa? Informationen bör vara kopplad till olika riskmoment i hanteringen. Anges ögon (nöd-) dusch i nära anslutning till arbetsplatsen? OK om detta står under avsnitt 8 istället. Finns information om ventilation ex om mekanisk ventilation i form av punktutslug eller processventilation? Anges "Använd explosionsskyddad elutrustning"? Gäller enbart för produkter med flampunkt <30 °C. Klassificering av olika spädningar. Kan ske i form av hänvisning till tekniskt datablad.	

<p>Avsnitt 8. Begränsning av exponeringen/personligt skydd Finns uppdelning mellan olika hanteringssätt (sprejning, påstrykning och dyl.) och personlig skyddsutrustning?</p> <p>Anges det vid vilka hanteringssätt som resp. personlig skyddsutrustning behövs?</p> <p>Finns hygieniska gränsvärden angivna?</p>	<p>☐ Ja ☐ Nej</p> <p>☐ Ja ☐ Nej</p> <p>☐ Ja ☐ Nej</p>
<p>Avsnitt 9. Fysikaliska och kemiska egenskaper Finns info om pH, flampunkt, vattenlöslighet, viskositet, flyktighet?</p> <p>Stämmer info om flampunkt med klassificeringen? Dvs. om flampunkt: < 0°C samt kokpunkt < 35 °C => F+ R12; 0-21 °C => F R11; 21-55 °C => R10</p>	<p>☐ Ja ☐ Nej</p>
<p>Avsnitt 10. Stabilitet och reaktivitet Reaktionsrisker med ska vara med.</p>	
<p>Avsnitt 11. Tokikologisk information Symptombeskrivningar viktig.</p> <p>Sammanfattning viktig och koppling av data till ämne eller produkt.</p>	
<p>Avsnitt 12. Ekologisk information Sammanfattning viktig och koppling av data till ämne eller produkt.</p>	
<p>Avsnitt 15. Gällande föreskrifter Korrekt klassificering?</p> <p>Stämmer med märkningen?</p>	<p>☐ Ja ☐ Nej</p>
<p>Avsnitt 16. Annan information Sammanfattning av R-fraser från avsnitt2?</p>	
<p>Märkning Överensstämmelse med avsnitt 16.</p> <p>Kolla gärna om det i bruksanvisning står något om hanteringssätt (sprejning, målning). Jämför med informationen i säkerhetsdatabladet.</p>	

Avslut

- Summera inspektionen för företaget med eventuella påföljder.
- lämna besked om ungefärlig tid för åtgärd från Kemikalieinspektionen
- lämna påskrivet av inspektionsprotokoll (original)

KEMIKALIEINSPEKTIONEN • Box 2 • 172 13 Sundbyberg • Tel 08-519 411 00 • Fax 08-735 76 98
e-post kemi@kemi.se • www.kemi.se